

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave
Ministry of Local Government Administration

2012

**PROMOVISANJE LJUDSKIH
PRAVA U OPŠTINAMA
REPUBLIKE KOSOVA**

Priština, Februar, 2013

SVEOBUHVAJNI IZVEŠTAJ

SADRŽAJ

UVOD

CILJ

IZVRŠNI SADRŽAJ

FUNKSIONISANJE OJZLJP

POLNA RAVNOPRAVNSOT

NASILJE U PORODICI

UPOTREBA JEZIKA

PRAVA DECE

PRAVA ZAJEDNICA

TRGOVANJE LJUDSKIM BIĆIMA

PRAVA LICA SA ORGANIČENIM SPOSOBNOSTIMA

ZAKLJUČCI

OPŠTE PREPORUKE

UVOD

Misija Ministarstva Administracije Lokalne samouprave je unapredjenje lokalne samouprave u saradnji sa relevantnim institucijama, a koje se ogleda u obezbeđivanju efikasnih usluga i bez diskriminacije na opštinskom nivou .

U tom smislu, Ministarstvo administracije Lokalne samouprave, prema mandatu koji joj je dat prema zakonodavstvu na snazi , u kontinuitetu podržava i nadgledava aktivnosti u opštinama . U pravcu ispunjavanja svoje misije da unapredi lokalnu samoupravu, radi obezbeđivanja efikasnih usluga i što bliže građanima , na jednoj strani podržava opštine ,radi realizacije raznih projekata investiranja i radi povećanja kvaliteta opštinskih usluga , sa druge strane, redovno nadgledava njih,da bi sve njihove aktivnosti bile u potpunom skladu sa zakonskim i ustavnim okvirom Republike Kosovo, kao i sa međunarodnim instrukcijama primenjive na Kosovu za ljudska prava. Odsek za ljudska prava je inicirao osnivanje Opštinskih jedinica za ljudska prava , OJZLJP u svim opštinama Republike Kosovo, kao odgovorni i efikasni mehanizmi za promovisanje i zaštitu ljudskih prava . Sa administrativnim uputstvom 2008/02 su osnovane 30 OJZLJP. Posle izmene i dopune ovog uputstva,donešeno je A. U Br 2011/04, Na osnovu kojeg je osnovano još 4 OJZLJP u novim opštinama. Sada je osnovano ukupno 34 OJZLJP.

CILJ IZVEŠTAJA

Izveštaj ima za cilj pravilno informisanje gradjana, vladinih i nevladinih institucija, opština i svake druge interesne grupe , o nivou funkcionisanja Opštinskih jedinica za ljudska prava (u daljem tekstu OJZLJP). Preko ovoga izveštaja se sagledavaju aktivnosti OJZLJP na unapredjenju , promovisanju i zaštiti ljudskih prava na lokalnom nivou . Izveštaj služi kao sredstvo za identifikaciju dostignuća i zastoja na poštovanju ljudskih prava .

Izveštaj daje pregled i sakupljane aktivnosti od strane upitnika koje su popunjavale opštine i ima za cilj davanje pregleda realnog stanja što se tiče situacije ljudskih prava u opštinama u odredjenim oblastima ljudskih prava.

U sklopu izveštaja, dati su podaci za 31 Opštinu Republike Kosovo, a za Opštine : Dečane i Klokot i pored stalnog insistiranja u OJZLJP, nismo dobili godišnji izveštaj,zato ćemo dati podatke za prvo 6 mesečje za pomenute opštine . Za Opštine Leposavić, Zvečane i Zubin Potok nemamo podatke.

Date Informacije u ovom izveštaju će poslužiti za povećanje odgovornosti institucija sa jedinim ciljem da opštine –OJZLJP da preuzmu konkretne korake odnosno afirmativne mera za popravljjanje situacije sa ljudskim pravima kao i preuzimanje afirmativnih mera.

FUNKSIONISANJE JEDINICA ZA LJUDSKA PRAVA U OPŠTINAMA (OJZLJP)

Odsek za ljudska prava je inicirao osnivanje Opštinskih jedinica za ljudska prava, u daljem tekstu, OJZLJP, u svim Opštinama Republike Kosovo, kao odgovorni i efikasni mehanizmi za promovisanje i zaštitu ljudskih prava. Sa administrativnim uputstvom 2008/02 je obnovano 30 OJZLJP. Posle izmene i dopune tog uputstva donešeno je Administrativno uputstvo br. 2011/04, na osnovu kojeg su osnovane još 4 OJZLJP u novim opštinama. Do sada je osnovano 34 OJZLJP. U nastavku ćemo dati stanje oko funkcionisanja jedinica za ljudska prava u opštinama.

- Sve jedinice OJZLJP, imaju isti naziv na osnovu administrativnog uputstva br. 2011/04 "Opštinske jedinice za Ljudska Prava".
- Od 34 jedinica, 29 OJZLJP u opštinama je bazirano u članu 8. tačka 8.4 administrativnog uputstva 2011/04 su u sklopu direkcije administracije 26 dok je 8 njih u suprotnosti sa članom 8 tačka 8.4 administrativnog uputstva br. 2011/04.
- Član 3 administrativnog uputstva br. 2011/04, određuje odgovornosti, sastav jedinice, broj osoblja, zato OJZLJP koje imaju po 3 službenika su 23, po 2 službenika imaju 6 jedinice, imamo i 3 opštine gde OJZLJP imaju po 4 službenika ali imamo i 2 jedinice koje imaju po samo 1 službenika.
- Prema članu 3 tačka 5, službenici OJZLJP ne bi trebali da imaju druge dodatne obavaze, međutim službenici iz 28 jedinica su zaduženi i sa drugim zadacima u nemogućnosti regrutovanja novog osoblja, zbog ograničenog broja radnika i limitiranog budžeta. Samo službenici u 6- OJZLJP, nemaju druge dodatne obavaze.
- Opština Vitina ni u jednom slučaju nije poštovala procedure i dopise od MALS-a. OJLJP koja je funkcionisala primerno u odnosu na druge OJZLJP u drugim opštinama, zahvaljujući angazovanju i odgovornosti koordinatora koji je istovremeno pokrivaio oblast ljudskih prava posebno polnu ravnopravnost. OJZLJP- odnosno koordinator odnosno službenik za polnu ravnopravnost posle ukidanja OJZLJP je prešao u sektor za demokratizaciju i odgovara gradonačelniku. Mi nismo dobili izveštaj o ljudskim pravima od ove opštine, ali zahvaljujući službeniku zapolnu ravnopravnost imamo izveštaj o tome.
- Na osnovu člana 6 tačke 1,3 i 4, službenici imaju specifičan opis radnih obavaza.
- OJZLJP većine opština su uključene u institucionalnoj strukturi i organizaciji, prema članu 10 tačka 1 administrativnog uputstva 2011/04.
- Nijedna opština nema posebnu budžetsku liniju za funkcionisanje OJZLJP, prema članu 10 tačka 2 ali svoje aktivnosti izvršava aplikacijom na projektima koji se usvajaju bazirajući se na prioritete opštine. Nedostatak budžeta izaziva probleme u realizovanju ključeva OJZLJP.
- Sve OJZLJP su snabdevene sa sredstvima rada, prema A U. član 10 tačka 3 Ali u većini opština zbog nedostatka prostora, službenici nisu smešteni u jednoj kancelariji, u mnogim slučajevima su smešteni u objektima van zgarde Opštine a to su: Opštine Obilić, Dečane, Orahovac, Klina, i dr...

Primljene žalbe od strane OJZLJP

U toku perioda o kome izveštavamo OJZLJP, su razmotrile i uputile na dalju proceduru kalbe od gradjana koji su smatrali da su im prekršena ljudska prava :Opština Lipjane je primila 25 žalbi 19 je odbijeno kao bez osnovne, dok je 6 drugih razmotreno u dotičnim upravama.

Opština Pristina je primila 2 žalbe o prekršajima ljudskih prava;

Obilič je primio 9 žalbi zajednice romaa koja se tiču zamene vozačke dozvole i isključenje el.energije licimakoji primaju socijalnu pomoć kojiimaju pravo da troše do 500 kw bez plačaja.

Gnjilane je primilo 2 žalbe zbog prekrđaja ljudskih prava, unutar institucije opštine a 9 od gradjana. Evidentiran je 1 slučaj diskriminacije u toku odredjivanja poena za dodelu stipendija za studente UP sa privatnim U. Identifikovana su 3 slučaja zakonskog prekršaja, dakle 3 žalbe koje su sa intervencijom OJZLJP su rešena.

Opština Partes ima 2 slučaja prekršaja i primila je zahetve od lica raseljenih u Srbiji i azilanata za povratak na Kosovu isto tako i Gračanica.

Peć je imala samo jedan slučaj za pitanja imovinkso pravna,uputili smo stranku da se obrati sudu.

Orahovac od gradjana je primio 3 žalbe zbog prekršaja ljudskih prava. Dva od slučaja su rešena sa intervencijom OJZLJP.

Mitrovica je primila nekoliko usmenih kalbi u vezi promene radnih mesta a nije promenjen koeficient plate.

OJZLJP da saradjuje sa Ombudspersonom u slučajevima adresiranja žalbi i održavaju redovne mesečne sastanke.

Uroševac izveštava o žalbama od gradjana a tiče se prava na imovinu, žalbe za kompenzaciju od radnike fabrike čelika-cevi. Žalbe su u fazi razmatranja u saradnji sa narodnim avokatom.

Kamenica žalbe tretira zajedno sa Ombudspersonom.

Orahovac je od gradjana primio 1 žalbu koja je dostavljena Ombudspersonu.

Polna ravnopravnost

Zakon o polnoj ravnopravnosti ima za cilj zaštitu tretiranje i postavljanje ravnopravnosti izmedju polova kao osnovna vrednost demokratskog razvoja društva ,takoje ima za cilj odredjivanje opštih mera i posebnih za garantovanje jednakih prava muškaraca i žena i odredjuje odgovorne subjekte i njihove nadležnosti, za izradu i sprovođenje normativnih akata kao i politika koje podržavaju razvoj i podsticaj polne ravnopravnosti u društvu.

U 34 opština je imenovan službenik za polnu ravnopravnost, 23 od njih su koordinatori OJZLJP - dok u drugih 11 opština položaj koordinatora imaju drugi službenici.

Političko osoblje je predstavljeno na osnovu kvota predvidjenih po zakonu. Sto se tiče civilnih službenika,polno predstavljanje se razlikuje od opštine do opštine i kod onih

opština koje imaju manje predstavljanje žena prema koti a to su opštine: Dragaš, Orahovac, Malisevo, Kačanik, Novo Brdo i Hani i Elezit. Možemo reći da je polno predstavljanje prema koti u opštinama Pristina, Peć i Prizren.

U toku drugog 6 mesečju Opštini Pristina je povećan broj zaposlenih za 20 od koji je 17 žena, ali nisu na položajima donosioca odluka.

Prema statistikama polno predstavljanje civilnih službenika na lokalnom nivou (lokalna administracija) za 2012 god. je: muškaraca 4751 ili 73% žena 1709 ili 26.45%. Polno predstavljanje u obrazovanju; muškaraca 17582 ili 58.35% žena 41.54%; U zdravstvu: muškaraca 2155 ili 36.27% žena 3786 ose 63.72%. (statistike uzete od DASHC-MALS).

Opštine izveštavaju da su sve uredbe i druga opštinska akta su u skladu sa zakonodavstvom na anazi i Zakonom o polnoj ravnopravnosti. I pored činjenice da se ne uzveštava o prekršajima, zakon se delimično poštuje. Samo Opština Štimlje izveštava o jednom prekršaju polne ravnopravnosti, slučaj plaćanja od 20 eura za ženu, koja hoće da povрати devojčko prezime posle razvoda braka. Ali sa intervencijom službenika za polnu ravnopravnost, taksa je smanjena na svega 3 euro.

Službenici za polnu ravnoprevanost u 26 opština nemaju dodatne obavaze, dok 8 od njih imaju dopnunske obavaze. 14 SPR su članovi u OOBZ, dok 20 službenika nisu. Službenik za polnu ravnopravnost u Kačaniku je i član KVL-. Svi službenici za polnu ravnopravnost učestvuju u panelima za intervjuisanja kao člana u većini slučajeva kao posmatrači.

Sto se tiče sprovođenja Programa Kosova za dostizanje polne ravnopravnosti, bilo je mnogih aktivnosti za promovisanje polne ravnopravnosti; kampanje osveščavanja; obuke; debate; sastanci podrške i druge aktivnosti.

NASILJE U PORODICI

Jedan fenomen koji diskriminira ženu u društvu, je i nasilje u porodici. Podaci govore da je nasilje u porodicama evidentno i dosta naglašeno, ali u odnosu na ranije periode i faktičnom stanju, konstatujemo da je postignut progres u svesti gradjana za borbu protiv ove pojave, to kao rezultat kampanji svesti za gradjane za zaštitu od nasilja u porodici, pošto su gradjani dobili poverenje u institucija i prijavljuju slučajeve nasilja. Odlučujući Elementi za izražavanje ove pojave, je tradicionalno tretiranje porodičnih problema i svakim danom sve teže ekonomiko stanje porodica i gradjanina posebno. Ima drugi problem koji se pojavljuje kod asistencije žrtve nasailja, je njihov smeštaj. Iako na regionalnom nivou postoji Centar za zbrinjavanje žrtava nasilja, žrtve mogu naći podršku za samo šest meseci, posle ne mogu da nadju rešenje.

Glavni Mehanizam osim Policije Kosova, od opštinskih institucija je Centar za socijalni rad, koji tretira slučajeve nasilja u porodici i OJZLJP, podržava žrtve nasilja i sa njihovim posredništvom neke žrtve nasilja su smeštene privermeno u centrima zbrinjavanja.

U poredjenju sa prošlom godinom uočen je napredak u rastu svesti kog gradjana za izveštavanje o nasilju u porodici. 19 opština su izveštavale o slučajevima upotrebe

nasilja nad ženama, imamo i 7 opština koje izveštavaju za nasilje nad mužem . Od ukupno 318 slučajeva, 202 žrtve su žena a u 23. Slučajeva su muškarci žrtve. Ovo jasno pokazuje da je nasilje nad ženama visoko u odnosu na muškrace. Uglavnom o slučajevima nasilja se verbalno izveštava a ne u pismenoj formi . Ima mali broj kalbi u pismenoj formi.

U većini opština sa ciljem sensibilizacije gradjana protiv nasilja u porodici , organizovani su okrugli stolovi na temu , Sprečavanje nasilja u porodici i korake koje trebamo preduzeti u borbi protiv ove pojave, poste školama, porodicama i sl.

PRAVA ZAJEDNICA

Prava zajednica su određena u sklopu međunarodnih standarda spovdjljive u Republiku Kosovo. Prava i slobode zajednica su garantovana sa Ustavom, (Poglavlje I III- članovi 57-62) i zakonima, uredbi i sve državne polčitike , obezbeduju da svi pripadnici zajednica da uživaju osnovna prava preduzimajući posebne mere radi poboljšanja svake situacije i eventualne moguće prekršaje, gde se zajednice isključuju od jednakog spovodjenja prava. Ustav Republike Kosovo, garantuje efektivno učešće u donošenju odluka na svim nivoima upravljanja svim zajednicama, preko njihovog predtsvaljanja u svim državnim organima.

U svim opštinama su formirani i funkcionišu odbori za zajednice , prema Zakonu za lokalnu samoupravu .

Opštine nude jednake usluge za sve gradjane bez razlike na etničku pripadnost. Prema podacima od opština nema prekršaje prema zajednicama i da nije bilo nijedne žalbe od strane zajednica. U toku monitorisanja procesa rekrutovanja osoblja nije evidentirano da je bilo prekršaja ljudskih prava aplikanata.

Predstavljanje zajednica u opštinskim strukturama se određuje prema Zakonu za lokalnu samoupravu član 54 i 61, određuje da ako u opštini živi 10% manjinske zajednice, zajednice se predstavljaju u svim opštinskim strukturama . Neke opštine pokazuju jedno veće predstavljanje neke određene zajednice, druge imaju manje zavisno od koncentracije zajednice manjinske u opštinama. Traba naglasiti da Opština Junik nema manjinske zajednice, predstavljanje u odoboru za zajednice je od redova većinske zajednice. Sadržaj ovog odbora reflektuje predstavnika raznih naselja Opštine Junik. Formiranje i funkcionalizacija ovog odbora je ispunjavanje zakonske obavaze za lokalnu samoupravu iz Opštine Junik.

Sve opštine izveštavaju da nema evidentirano da je bilo prekršaja ljudskih prava za zajednice. Predstavljanje zajednica na opštinskom nivou jeste: boj u totalu: 6440 albanaca 5343 ili 82.96%, srba 434 ili 6.73%, bosnjaka 113 ili 1.75%, turaka 79 ili 1.22%, gorana 5 ili 0.07%, askalije 22 ili 0.34%, egipćana 11 ili 0.17%, roma 18 ili 0.28%, ostali 7 ili 0.10% neodredjenih je 408 ili 6.38%.

Republika Kosovo na celoj svojoj teritoriji promovime čuvanje verskog i kulturnog nasledja, gde predstavnici zajednica slobodno izvršavaju verske običaje .

Za tu svrhu sve opštine su izradile razvojni Plan za adresiranje objekata verskog i kulturnog nasledja , ove planove su ubuhvatili u Opštinskom razvojnom planu .

Kulturno nasledje, versko i spomenici svih zajednica, kao deo državnog nasledja, štite se u skadu sa zakonodavstvom na snazi .

Pripadnici zajednica uživaju prava na obrazovanje na svojim jezicima . Republika Kosovo garantuje i nudi obrazovanje i uslove svim građanima bez diskriminacije.

Iako je pravo na obrazovanje garantovano, u većini opština srpska zajednica se ne integriše u obrazovnom sistemu već funkcionišu kao paralelne strukture.

Što se tiče integrisanja u obrazovnom sistemu zajednice RAE, opštine čine stalne napore da se njihova deca do strositi 16 godina uključe u školovanje u koordinaciji sa Ministarstvom obrazovanja stvaraju se mogućnosti za organizovanje neformalne nastave za povratnike koji nisu mogli da završe obavezno osnovnu školu a koji su prošli 16 godina starosti U Opštini Istok pohađaju nastavu u osnovnom ciklusu od 1 do 9 razreda, egiptana 302, muskaraca 171 , zene 131, Roma, 7muškaraca 7 ženske, Askalije 62, muškaraca 38, ženske 24. Opštine čine napore stvarajući pogodnosti, preko modele stipendija za učenike i studente kao što je slučaj u Opštinama: Lipjane, 14 stipendija, Stimlje, 17, od zajednice egipčana u Opštini Djakovica pohađaju Universitet 21 studenata (14 muskaraca i 7 žena), od fondacije SOROS dobilo je stipendije 8 studenata iz Mitrovice,

Opština što se tiče stanovanja i zbrinjavanja, tamo gde su koncentrisane zajednice, su izvršile identifikaciju porodica sa teškim uslovima stanovanja i to: Stimlje, Lipjane, Gnjilane, Malisevo, Pristina, Obilić, Dečani, Peć, Prizeren, Uroševac, Mitrovica, Podujevo, Orahovac, Istok, Štrpce, Kamenica, Mamusa, Vučitrn i Gračanica.

Neke Opštine kao što su: Stimlje, Parteš, Dečani, Podujevo, Suva Reka, Orahovac, Mamuša i Gračanica nemaju centre za kolektivni smeštaj ali se staraju o njihovom zbrinjavanju plaćajući im kirije.

U cilju poboljšanja uslova života i stabilizacije zajednica ,opštine su izradile projekte za smeštaj zajednica .

Opštine izradjuju strategije za povratak u cilju integrisanja građana koji se vraćaju, u svim oblastima života .

Opštine koje imaju strategiju za povratnike su: Stimlje, Lipjane, Gnjilane, Glogovac, Parteš, Malisevo, Pristina, Obilić, Dečani, Peć, Prizeren, Hani Elezit, Mitrovica, Podujevo, Istik, Kamenica, Mamuša, Vučitrn, Uroševac (neusvojena) i Štrpce (draft).

Strategija za povratak se sprovodi zavisno od interesoavanja za povratak i finansijskih mogućnosti za stvaranje uslova.

Izvršene su i vrše kampanje za povratak. Većina opština organizuju posete "od kuće do kuće" .

U cilju osposobljavanja profesionalnog tražište rada, neke od opština imaju posebne programe za pripadnike zajednica , druge opštine imaju programe za sve bez razlike uključuju i zajednicu RAE .

Sve opštine su imale kapanje svesti preko lokalnih medija,modele informativnog matarijala,satsnaka,emisija u lokalnim radijima,o važnosti registracije rodjenih za lica povratnike. Recimo Opština Pristina je realizovala TV Spotove kao kampanju za registrovanje. Nema jedinstvene forme već se registracije vrši sa odlukom, da se RAE oslobodi od taksi, Opštine stvaraju pogodnosti za dodatnu registraciji i bez dokumentacije zajednica. Opština Djakovica je izradila uredbu za bezpelatnu registraciju , u cilju stvaranja pogodnosti o registraciji činjeničnoj o rodjenju za RAE. Nisu u svim opštinama aktivirani bordovi za razmatranje zahteva za registraciju.Primečuje se da je u porastu broj zajednica registrovanih,Opština Parteš izbeštava da nije imala kampanju , nema bord za naknadnu registraciju.

Takodje opština nudi mogućnost za mlade zajednice, roma,aškalije, egipćane, za vršenje nastavničkih praksi,gde je ovom prilikom organizovana dopunska nastava za obrazovno osposobljavanje od NVO „VOICE OF ROMA”.

Opštine u kojima su koncentrisane prodice RAE, primer Istok, organizuju se multikulturni programi , letnje škole multietničke tradicionalne međjugranične, za mir i toleranciju, renoviranje centra za zajednice , objavljivanje prospekata za rome, askalije i egipćana u cilju integrisanja, u kontinuitetu se posredjuje u nudjenju socijalnih i zdravstvenih usluga .

UPOTREBA JEZIKA

Upotreba jezika zajednica , kao pravo za promovisanje i zaštitu jezičkog identiteta , garantuje se sa Ustavom i zakonom .

Upotreba jezika u opštinama se reguliše po Zakonu za upotrebu jezika, odnosno članova 2.4 i članova, 8.1, 8.2, 8.3 8, ovoga zakona, gde su predviđene obavaze lokalnih organa i institucija na poštovanju upotrebe službenih jezika u Republici Kosovo kao i jezika na službenoj upotrebi u odredjenim opštinama .

Prema članu 35 Zakona u upotrebi jezika kao i člana 9, tačka 2, Zakona o Lokalnoj samoupravi, skupština opštine se obavazuje da donese uredbe o upotrebi jezika,unutar teritorije opštine .

U 34 opština su usvojene uredbe opština o upotrebi jezika .

U cilju stvaranja olakšica za spovodjenje zakona , MALS je donelo Administrativno uputstvo o sprovođenju procedura za sprovođenje Zakona o upotrebi jezika br.2011/02.

Na osnovu člana 2.4 zakona o upotrebi jezika, članova 8.1, 8.2, 8.3 i 9.1, i Administrativno uputstvo o sprovođenju procedura za sprovođenje Zakona o upotrebi jezika br.2011/02. Član 2 tačka,2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 2.6; 2.7; i 2.8; turski jezik , kao jezik u službenoj upotrebi se priznaje u sledećim opštinama : Pristini, Gnjilanu, Prizrenu, Vučitrnu i Mitrovici a bosanski jezik u Peći, Vučitrnu, Dragašu, Prizren i Istog .

Prema članu 4 A.U br 2007/02, u opštinama nije bilo zahteva za upotrebu tradicionalnih jezika kao jezika na službenoj upotrebi, upravo iz činjenice da niko ne ometa upotrebu tradicionalnog jezika manjinske zajednice kao što je slučaj sa Opštinom Dragaš.

Svi građani stanovnici opština, čiji je jezik na službenoj upotrebi, podnose zahteve na njihovom jeziku. Prema podacima opština do sada nije adresirana neki podatak da je bilo prekršaja o nepoštovanju ovoga prava od strane zajednica.

U skladu sa članom 9.1 Zakona o upotrebi jezika, institucije i opštinski organi , postavili su službene nazive na službenim jezicima , ali ima opština gde su natpisi samo na srpskom jeziku(Ranilug, Parteš, Klokot i Gračanica).

Službeni jezici se poštuju u svim opštinama jednako, znači poštuje se ravnopravnost jezika prema članu 7.1 zakona. Isključenje vrše jedan mali broj opština na čijim teritorijama ne žive manjinske zajednice.

Institucije i opštinski organi omogućavaju komuniciranje i nude usluge i javna dokumenta , na službenim jezicima, po zahtevu stranke.

Prema podacima sa kojima raspolažemo od opština, službeni jezici se koriste na ravnopravnoj osnovi u radu, debatama,na sastancima, opštinskim komisijama administrativnim procedurama i po zahtevu stranke dokumenta se prevode i na jeziku zajednice ,kojima maternji jezik nije nijedan jezik na službenoj upotrebi .

Opštine obezbeđuju i stvaraju ambiente za slobodno korišćenje jezika za stranke i svoje službenike. Niko ne ometa komuniciranje na maternjem jeziku zajednica.

U 29 opština ima jedinica za prevodjenje , u 5 opština ima službenika koji ispunjavaju potrebe za prevodjenje. Samo Opština Hani i Elezit, izveštava da na sednicama nema prevoda, jer u opštini žive samo albanci, i nema potrebe za prevodjenje.

Preveden je velini broj dokumenata po zahtevu stranaka.

PRAVA DECE

Republika Kosovo je pozanta kao mesto sa najmlađim stanovništvom u Evropi , s toga ima misiju da postigne ispunjavanje standarda u zaštiti i poštovanju najviših interesa dece. Upravo za to su stvoreni mehanizmi koji obezbeđuju da standardi za decu se sprovode i poštuju.

I pored činjenice da u strategiji za prava dece predviđa se da se imenuje službenik za prava dece bez drugih dodatnih obavaza, od izveštaj iz opština se konstatuje da samo u

5 opština, Podujevo, Mitrovica, Gnjilane , Istok i Klina su imenovani službenici za prava dece bez dodatnih obavaza , dok je u 29 opština SPD imaju druge zadatke kao primarne prava dece su kao dodatna a to otežava spovodjenje strategije politika i standarda za decu .

Svi službenici za prava dece su članovi KVL-, dok je njih 8 članovi OSBZ.

Prema podacima povećava se broj dece –dečaka koja napuštaju školovanje u odnosu na dveojčice.Ima malo slučajeva njihovog povratka u školama.

Ima evidentiranih slučajeva gde se deca bave teškim radovima i to u poljoprivredi,trgovini,,skupljanje otpadaka i druge poslove za održavanje porodica .

SPD je imala seriju aktivnosti kampanje za sprčavanje teškog rada,organizovane su posete,okrugli stolovi,sastanci,podela propogandog matrijala informtivnog o pravima dece .

Sve opštine su formirale Lokalne savete za delovanje .

Jedan mali broj opština su usvojile opštinsku uredbu za prava dece . Ova uredba obezbedjuje zaštitu maloletnika od pojata koje tete zdravlju i njihov razvoj kao što su alkohol, duvan, narkotici, teški radovi, degenerativne pojave , i dr. Na žalost u toku monitorisanje njenog sprovođenja , konstatovano je kod velikog dela to se ne poštuje jer se deca i dalje služe sa alkoholom, duvanom i još vrše teške radove. U tom smislu možemo da pomenemo trgovinske subjekte i deo porodica koji u nedostatku radne snage koriste dehu za rad koji oštećuje zdravlje i normalan razvoj deteta .

Službenik za prava dece ,prilikom izrade uredbi za ponašanje i disciplinu učenika osnovnog i srednjeg obrazovanja Opštine Dragaš, dali su preporuke za maksimalno tretiranje dece u školskim ambientima sa ciljem obezbedjivanja jednog ambijenta bez nasilja i jednakog tretiranja bez razlike na zajednice ili pola.

TRGOVINA LJUDIMA

Republika Kosovo preko Ustava , pominje ljudsko dostojanstvo kao osnovnu vrednost ljudstva,postavljajući javne organe za preduzimanje svih pozitivnih mera za garantovanje njenog spovodjenja . Trgovina ljudima predstavlja jednu od najagresivnih formi organizovanog kriminala koje oštećuje ljudsko dostojanstvo a posebno decu . S toga sve institucije imaju u vidu ,najveće interesovanje o detetu i angažovane su u borbi protiv trgovine ljudima .

Prema podacima od opština ,primera trgovine sa ljudima za 2012god, je bilo 54 od toga samo u Opštini Uroševac je 12 dece.

PRAVA LICA SA ORGANIČENIM SPOSOBNOSTIMA

Prava lica sa ograničenim sposobnostima se postižu samo sa otklanjanjem svake smetnje i bariere koje stvara poteškoću u poštovanju načela ne-diskriminacije prema ovim licima .

Na osnovu ove činjenice, Vlada Republike Kosovo je preduzela potrebne korake u pravcu oživljavanja ovoga prava stvarajući zakonski okvir koji štiti prava Lica sa ograničenim sposobnostima ,promenila je nacionalne politikuka postavljajući i

tretirajući pitanje prava Lica sa organičnim sposobnostima kao pitanje Ljudskih prava .

Opštine kao osnovne jedinice lokalne samouprave su opredljene za uključivanje LOS u društvu . Prema podacima Opštine nude jednak pristup za LOS, obezbeđujući im kosine, ravne podloge, liftove, parkinge, transport. Sto se tiče glasnog semafora, koji olakšava kretanje za slepe, osim u Opštini Priština u drugim opštinama ne postoji.

Opština Peć u cilju stvaranja olakšica za pristup javnim dokumentima i olakšica u opštinskim uslugama, je otvorila jedan posebna šalter za LOS .

Klasifikovane su kategorije LOS prema dijagnozama i to: Hemipareza; Parapareza; praplegik, Retardiranje mentalno; Gluvonemi; speli i dr. Opštine nude besplatne usluge za LOS i to: lečenje; lekove osim nekih koji nedostaju i koji su specifični. Zdravstvene usluge se nude i po kukama za nepokretna lica iz LOS .

Samo nekoliko opština obavezno obezbeđuju jezik znakova i to u posebnim slučajevima, zbog budžetskih nemogućnosti i potreba površina za interpre.

Opština Parteš izveštava da nema ništa što se tiče LOS . U opštini nema lica koja dobijaju porodične ili invalidske penzije . Samo 5 dece dobijaju socijalnu pomoć . Opština je finansirala lečenje za 9 lica . Nema udruženja LOS i porodica sa LOS . Nema kuturne delatnosti za LOS . Poštuje se AU o standardima izgradnje posebno kod novogradnje, dok se stare gradnje adaptiraju za pristup njima.

Zakonodavstvo iz oblasti obrazovanja se poštuje , u većini opština ima kombinovanih odeljenja sa učenicima LOS . U Opštini Priština LOS pohađaju školu u zajedničkim odeljenjima počevši od obdaništa do visokog školstva . Ima izvorni obrazovni centar gde nastavu pohađaju 157 učenika.

Uz pomoć NVO, izradjen je akcioni plan za LOS 2010-2012. U specialnoj akoli za lica sa ograničenim sposobnostima u izvornom centru nastavu pohađaju 142, devojaka 68, muškaraca je 74.

Neke opštine obezbeđuju besplatan transport za učenike LOS , pominjemo Opštinu Mališevo koja svake godine obezbeđuje transport učenika LOS.

Opština Hanit Elezit nema akcioni plan za lica sa organičnim sposobnostima. Nema učenika sa organičnim sposobnostima koji pohađaju školu ni specijalnu školu .

Zakon o materijalnoj pomoći dece sa OS, 0-18 godina i Zakon o LOS i Zakon o OS su u solidnoj meri olakšali kvalitet života LOS, međutim standard života je mnogo nizak jer opštine ne mogu da ispune njihove potrebe, jer su one velike a budžetske mogućnosti su ograničene .

Klasifikovane su kategorije LOS prema dijagnozama. Opština nudi besplatne usluge za LOS. Takodje nudi zdravstvene usluge po kućama za nepokretna lica.

Lica sa ograničenim sposobnostima su snabdevena sa knjižicama da im se priznaje pravo nez naplate za zdravstvene usluge, putovanja i dr.

ZAKLJUČCI

- OJZLJP, koje odgovarju direktoru administracije su 26 , 8 od njih odgovaraju gradonačelniku;
- OJZLJP koje funkcionišu sa punim osobljem (3 službenika) je 22, po 2 službenika je u 6 opština, 1 službenika imaju 3 opštine, po 4 službenika imaju 3 opštine, (službenika za LOS).
- U toku perioda za koji izveštavamo OJZLJP, su primale, razmotrile žalbe od gradjana koji su smatrali da su im eventualno prekršena ljudska prava.
- OJZLJP, saradjuju sa Ombudspersonom prilikom adresiranja žalbi;
- U 34 opština, imenovan je službenik za polnu ravnopravnost, 23 od njih su koordinatori OJZLJP, dok u 11 opština položaj koordinatora imaju drugi službenici ;
- Politiko osoblje je predstavljeno prema predvidjenim kvotama po zakonu za polno predstavljanje. Sto se tiče civilne službe razlikuje se polno predstavljanje u opštinama ;
- Zakon o polnoj ravnopravnosti je u skladu sa zakonodavstvom na snazi ;
- Nema organizovanje studijskih poseta za službenike OJZLJP u zemljama regije koje bi omogućivalo razmenu iskustva iz oblasti ljudskih prava ;
- Napomena: u mestima gde se koristi turski i srpski jezik, turska i srpska zajednica ne poštuju državni albanski jezik. Svi natpisi se pišu na srpskom ili turskom jeziku,a zatim na državnom albanskom jeziku;
- Lica sa ograničenim sposobnostima se nalaze potpuno u socijalnom stanju izvori i finansijske mogućnosti koje onemogućavaju i otežavaju njihov život . Integrisanje dece u školama je nedovoljno iako sada postoji strategija sveobuhvatna u obrazovanju . Od statistika nemamo realan broj postojanja lica sa ograničenim sposobnostima koliko ih je ukpno u Republiku Kosovo;
- Najvece teskoce u Implementaciji Nacinalne Strategije protiv trgovine ljudima je reintegrisanje žrtava koje su bile predmet trgovine;
- Rezicnost da se postane osobe sa Ograničenom sposobnosti je u porastu;
- Pogadja neproporcionalno ugroženo stanovništvo;
- Ograničena sposobnost je raznolika;
- Lica sa ogaraničenim sposobnostima se suočavaju sa smetnjama za pristup uslugama ;
- Imaju lošije socio- ekonomske uslove.

PREPORUKE

- U cilju pevazilaženja poteškoća i stvaranju olakšica za razvijanje aktivnosti OJZLJP u opštinama, preporučujemo stvaranje jedne posebne budžetske linije;
- Da bi ekipa OJZLJP bila funkcionalna sa odgovornim licem za LJP MALS-a preporučuje da službenici OJZLJP, da se oslobode od ostalih dodatnih obavaza ;
- Da im se omogući praćenje obuke u ciju stalnog uzdizanja kapaciteta službenicima OJZLJP ;
- Uključenje OJZLJP u organogramu i statutu opštine;
- OJZLJP, treba da koordinira i saradjuje bliže sa drugim opštinskim organima i to: opštinskim direkcijama, pravnom kancelarijom i da se traži da u konsultacijama sa OJZLJP u vezi sa pitanjem ljudskih prava ;
- Da se posveti posebna panja obrazovanju žena posebno pripadnicima zajednice RAE i onim iz ruralnih sredina;
- Žena u opštinskoj administraciji da bude predstavljena prema odredjenim kvotama po ZPR ;
- Da ojača žena u donošenju odluka i politici;
- U svim opštinama da se funkcionalizuje odbor za prava dece i da se formira u onim opštinama u kojim nije formirana do sada;
- Da se spreči težak rada dece i da se deca udalje sa ulica;
- Da se poveća učešće gradjana u celini a žena posebno, u procesu donošenja odluka u opštinama, posebno u izradi opštinskog budžeta(debata sa gradjanima, sastanci, okrugli stolovi, i dr.) ;
- Projekti koji se tiču ljudskih prava i polne ravnopravnosti , da se rangiraju medju prvenstvenim projektima opština ;
- OJZLJP, trebaju biti uključene u izradi politika , donošenju zakonodavstva ,raznih opštinskih komisija, u izradi lokalnih planova delovanja
- Da se promeni pristup prema ograničenoj sposobnosti;
- Da se omogući pristup u svim oblastima života za LOS;
- Da se stvore uslovi i omogući slobodno kretanje za LOS.
- Da se popravi zdravstveno staranje i uslovi života;
- Da se funkcionalizuju bordovi razmatranja za registraciju u svim opštinama .